

gemet (r), gewand (r), goor, ham (haam, hem (r)), horst, kamp, licht, lochting (r), maad(-t), mied(-t) (r)), meent (r), moer (moor (r)), ooi (ouw, o (r)), pas, schot (shoot, r), vroonte (vroente, vreunte, vrunte, vrun(de) (r)), waard, weerd, winhof (r), woerd (r), zil (r), enz.

6° *Woudnamen*

Woud, hout, bos, haag en de voor de gewone taalgebruiker onduidelijk geworden, tot toponymische bestanddelen versteende laar, lo, rod(-t) (rood(-t) (r), rode, rooi; rade, raai (r)), schaag (schaaf), enz.

7° *Waternamen*

A (ee, ij, ie (r)) (= topon. elem.), baai, beek, bron (born, r), diep, gracht, graaf (r), greppel, grub (r), heul (hool, r), kanaal, kreek, laak, loop, meer, oceaan, plas, poel, rivier, stroom, vaart, vijver (wijer, wouwer (r)), waal (weel, wiel), water, zee, zeeëngte, zijl (r), zoe (zouw, zoei (r)), enz.

III. UITERLIJKE VORM

Afd. 1: Spelling.

§5 De straatnamen dienen gespeld te worden overeenkomstig de huidige spelling van het Nederlands: waar gemeentenamen in straatnamen voorkomen dient men zich naar de officiële lijst te richten, in andere gevallen met verouderde spelling volgen wij de voor de gemeentenamen toegepaste regels. De archaïsche schrijfwijze van het kadaster of de atlas van buurtwegen kan niet ingeroepen worden om deze benamingen niet overeenkomstig de huidige spelling van het Nederlands om te spellen: in alle bevoegde kringen wordt erkend dat de kadastrale nomenclatuur niet enkel een archaïserende spelling bestendigt, maar ook verschrijvingen, verhaspelingen en vergissingen bevat, zodat een grondige herziening van deze benamingen noodzakelijk is.

§6 Als de meest voorkomende om te spellen archaïsche spellingeigenaardigheden vermelden we, met in hoofdzaak voorbeelden uit de vroegere schrijfwijze van gemeentenamen:

A. Klinkers:

1. *ae* wordt *aa* (of *a* in open lettergreep) en *ue* wordt *uu* (of *u* in open lettergreep):

Vb. *Maaseik* (archaïsch: *Maeseyck*), *Handzame* (arch.: *Handzaeme*), *Schaarbeek* (arch.: *Schaerbeek*, nog zo bij Franstaligen), *Buken* (arch.: *Bueken*).

Zodoende dient de voorkeur gegeven te worden aan schrijfwijzen

als bv. *Ten Bogaarde* (arch.: *Ten Bogaerde*, *De Panne*), *Terlamen* (arch.: *Terlaemen*, *Heusden-Zolder*), *Overhaam* (arch.: *Overhaem*, *Tongeren*), *Eikendaal* (arch.: *Eikendael*, *Brasschaat*), *Plankendaal* (arch.: *Planckendael*, *Mechelen*), *Goeslaar* (arch.: *Goeslaer*, *Lummen*).

2. *oo* en *ee* worden in open lettergreep met een enkel letterteken gespeld: zo werd *Dadizeele* tot *Dadizele*, *Vreeren* tot *Vreren*, *Neerem* tot *Nerem* en *Mooregem* tot *Moregem*.

Zo verkiezen we *Hezerbergen* boven *Heeserbergen* (Lommel), *Herenbossen* boven *Heeren Bossen* (Bra) e.d.m.

3. *ei* en *oi* vóór *r* worden als lange *e(e)* en *o(o)* uitgesproken en ook zo gespeld: zo werd *Meire*, *Meir*, *Oirbeek* tot *Mere*, *Meer*, *Oorbeek*. Dezelfde spelwijze dient verkozen in namen als *Herenhoek* (i.pl.v. *Heirenhoek*, *Nevele*), *Merestraat* (i.pl.v. *Meirestraat*, *Piringen* o. *Tongeren*), *Meer* (i.pl.v. *Meir*, *Antwerpen*), *Heernis* (i.pl.v. *Heirnis*, *Gent*) en de talrijke *heerstraten*, *heerwegen* en *heerbanen* (i.pl.v. *heirstraten* enz.)

4. *au* dient vaak omgespeld in *ou*, vooral dan wanneer het basiswoord als in *Boutersem* (vroeger *Bautersem* gespeld), *Houtem* (arch. *Haut(h)em* o. *Tienen* en *Hoegaarden*) hetzelfde is als Nederlands „boud” en „hout”.

Ook beter *ou* de plaatsnamen waarin een Latijnse of Germaanse *i* vóór *w* zich als in Lat. *vivarium* (vijver) over *wuwer* tot *wouwer* ontwikkelde (vgl. de ontwikkeling van Germaans *spiwan* over *spuwen* naar *spouwen* en dialectisch „spaven” in vele Brabantse dialecten).

Vb: *Wouwerken*, *Wouwerdijk* (o. *Mol*) i.pl.v. *Wauwerken*, *Wauwerdijk*, vgl. de korrekte spelling van de *Wouwerstraat* te Turnhout, tegenover *Geel*, dat de dialectische evolutie tot *waver* letterlijk honoreert (*Malosewaver*, *Spikkewaver*, *Zandwaver* i.pl.v. *-wouwer*).

Met *ou* en niet met *au* ook gevallen als *Henegouw* (arch. *Henegauw*, *Hasselt*), waarin het tweede element het Nl. *gouw* vertegenwoordigt.

5. Als *oe* uitgesproken *ou* (Mnl. spelling) wordt ook *oe* gespeld:
Vb. *Poeke* (arch. *Poucques*), *Koekelare* (arch. *Couckelare*). Zo dan ook *Boechout* (arch. *Bouchout*, *Meise*), *Boeket* en *Boeketstraat* (met klemtoon vooraan i.pl.v. arch. *Bouket*, *Bouquetsstraat* te Diepenbeek), een plaats- en straatnaam uit *boek* (= beuk) en *hout* ontstaan.

6. *ay/ai, oy/oi, uy, ieu, ey* worden respectievelijk *aai, ooi, ui, ieuw* en *ij* of *ei* gespeld. Uit archaïserende vormen als *Ayghem, Oycke, Uyckhoven, Nieupoort, Meysse, Weyer* werd intussen *Aaigem, Ooike, Uikhoven, Nieuwpoort, Meise, Wijer*. Zo dient ook *Staaen* te worden gespeld (voor arch. *Stayen, St.-Truiden*), (*d'*)*Ooie(straat)* voor *D'Oye(str.)* (Zepperen o. *St.-Truiden*), *Buisen* (i.pl.v. *Buyssen, Bilzen*), *Neien* (i.pl.v. *Neyen, Bree*), *De Luisen* (i.pl.v. *De Luyssen, Bree* en *Vliermaal o. Kortessem*), *Kleidaallaan* (i.pl.v. *Cleydaellaan, Aartselaar*) en *Wijerken* (i.pl.v. *Weyerken, Lommel*).
7. *y* kan soms staan voor de hedendaagse schrijfwijzen *ij, i* of *ie*, als in *Deerlijk* (arch. *Deerlyck*), *Zingem* (arch. *Syngem*), *Opgrimbie, Daalgrimbie* (arch. *Opgrimby, Daelgrimby*).

§7 B. Medeklinkers :

1. Als *s* uitgesproken *c* wordt *s* gespeld, wanneer het hedendaagse Nederlands zelf geen *c* gebruikt: *Beselare* (arch. *Becelaere*), *Belsele* (arch. *Belcele*), maar in gevallen als *Celestijnenlaan* (Leuven) blijft natuurlijk de *c*.
2. Als *k* uitgesproken *c* wordt *k* gespeld: zoals in *Kapellen* (arch. *Cappellen*), *Kraainem* (arch. *Crainhem*), *Kuringen* (arch. *Curingen*) zal men ook normaal en modern *Brukom* (St.-Pieters-Leeuw), *Krutsen* (Hasselt) en *Kolen* (Kerniel o. Borgloon) spellen voor arch. *Brucom, Crutzen* en *Colen*.
3. Archaïsche of Franse *ck* en *cq* wordt *k* of *kk* zoals in *Assebroek* (arch. *Assebrouck*), *Stokkel* (arch. *Stockel*). Zo ook *Kokejane* (arch. *Coquiane*), *'s-Meiersmark* (*Smeyers-Marcq*), beide laatste vb. uit Herne bij Edingen.
4. *Qu* wordt *Kw* gespeld zoals in *Kwatrecht* (arch. *Quatrecht*), *Kwerps* (arch. *Querbs*).
5. *x* wordt *ks* als in *Eksel* (arch. *Exel*). *Heks* (arch. *Hex*). Zodoende ook *Hoksem* (arch. *Hoxem, Hoegaarden*), *Runkst* (arch. *Runxt, Hasselt*).
6. *tz* wordt *ts* in gevallen als *Eetseveld* (arch. *Eetzeveld, Bree*), *Krutsen* (arch. *Crutzen, Hasselt*).
7. *ph* wordt *f* als in *Teralfene* (arch. *Teralphene*). Zo ook in *Alfelaar* (arch. *Alphelaar, Berlaar*).
8. Niet uitgesproken *h* na medeklinker moet verdwijnen: *Geel* (arch. *Gheel*), *Tielt* (arch. *Thielt*), *Tildonk* (arch. *Thildonck*), *Tienen*

- (arch. *Thienen*), *St.-Genesius-Rode* (arch. *St.-Genesius-Rhode*), *Val-Meer* (arch. *Fall-Mheer*)
9. Zacht uitgesproken *s* en *f* worden *z* en *v* als in *Zichen* (arch. *Sichen*), *Zussen* (arch. *Sussen*), *Muizen* (arch. *Muysen*), *Vreren* (arch. *Freeren*), *Val-Meer* (arch. *Fall-Mheer*)
 10. *Sch* wordt *s* aan het einde of in het midden van een woord wanneer de *ch* in het Algemeen Nederlands niet wordt uitgesproken: *Asse* (arch. *Assche*), *As* (arch. *Asch*), *Helen-Bos* (arch. *Heelen-Bosch*) en de talrijke samenstellingen met *-bos* (arch. *-bosch*)
 11. Overbodige verdubbelingen of opeenhopingen van medeklinkers worden vereenvoudigd als in *Huise* (arch. *Huisse*), *Hoeselt* (arch. *Hoesselt*), *Kalmthout* (arch. *Calmpthout*), *Kermt* (arch. *Kermpt*), *Riemst* (arch. *Riempst*), *Voort* (arch. *Voordt*).
Zo ook bv. *Buisen* (arch. *Buyssen*, Bilzen), *Del* (arch. *Dell*, Bilzen), *Roeselberg* (arch. *Roesselberg*, Houwaart, gem. Tielt-Winge), *Nijselrode* (arch. *Nijsselrode*, Meensel-Kiezegem, gem. Tielt-Winge). Vgl. nl. *bloesem*, *droesem* met *boezem*, *hoezepoes*, *Moezel* en nl. *wijselijk*, *ijselijk*, *afgrijselijk* met *ijzel*, *opvijselen* en *afgrijzen*.

§8 OPMERKINGEN:

1. In straatnamen voorkomende familienamen behouden hun vaak van het moderne Nederlands afwijkende verouderde spelling; in dubieuze gevallen spellen wij echter modern. Zie verder §69 en 70.

2. Bovenstaand overzicht van de voornaamste moeilijkheden die zich kunnen voordoen bij het omspellen van oude plaatnamen en straatnamen, is een omwerking en aanvulling met voorbeelden van wat destijds door J. LEENEN gepubliceerd werd in zijn *Theorie en Praktijk van de Straatnaamgeving* (Leuven-Brussel, 1946), blz. 46-47.

Afd. 2: Los- of aaneenschrijven en gebruik van hoofdletters.

§9 I Wanneer de straatnaam bestaat uit een *zelfstandig naamwoord*, dat geen persoonsnaam is, en een *appellatieve plaatsaanduiding* als bv. straat, weg, laan, plein enz. wordt alles aaneengeschreven. Vb. *Bankstraat* (Borgerhout), *Paardenmarkt* (Antwerpen), *Gemeenteplein* (Mortsel), *Suikerrui* (Antwerpen), *Boerderijstraat* (Gent), *Beekstraat* (Drongen, gm. Gent), *Berkenlaan* (Oud-Heverlee).

Opm.: Voor het al dan niet schrijven van de *tussenletters* *-s-* en *-n-*, zie §26 en 27.

§10 II. Samenstellingen met als eerste lid een *bijvoeglijk woord* op *-en*

en als tweede een *substantief* worden aaneengeschreven: Vb. *Grotenhof* (Mortsel), *Groenenhoek* (Aartselaar), *Houtenschoen* (Mechelen), *IJzerenleen* (Mechelen), *Stenenbrug* (Maastricht).

§11 III. Samenstellingen met als eerste lid een *bijvoeglijk woord* op *-er* en als tweede een *substantief* worden aaneengeschreven: Vb. *Noorderplein* (Antwerpen), *Zuiderlaan* (Gent), *Noorderboomgaard* (Brugge), *Zuiderakker* (Brugge).

Ook van nederzettingen afgeleide bijvoeglijke naamvoorden op *-er* horen hierbij: Vb. *Maastrichterstraat* (Hasselt, Tongeren), *Diesterstraat* (Hasselt, Tessenderlo), *Bilzersteenweg* (Tongeren), *Meeuwerkiesel* (Bree).

§12 IV. Straatnamen met als eerste lid een bijvoeglijk woord op *-e* werden vroeger meestal los geschreven, in de laatste tijd wordt het aaneenschrijven meer en meer gebruikelijk.

§13 A. Dit vrij jonge gebruik van het aaneenschrijven kan reeds als regel gelden voor bepaalde categorieën:

1. wanneer het tweede bestanddeel een appellatieve plaatsaanduiding is van het type *-straat*, *-weg* of een samenstelling of synoniem van deze woorden (m.a.w. straat- en wegnamen in de beperkte betekenis van het woord): Vb. *Bredestraat* (o.a. te Oostakker en Tongeren), *Diepestraat* (o.a. te Antwerpen en Hove), *Grotebaan* (Hoboken), *Oudebaan* (o.a. Antwerpen), *Groeneweg* (Vremde, gm. Boechout), *Hogeweg* (o.a. Gent), *Nieuwesteenweg* (Tongeren, Borgloon), *Oudesteenweg* (Antwerpen), *Grotesingel* (Schoten), *Oudedijk* (Turnhout), *Nieuwedreef* (Hemiksem), *Langepad* (Herentals), *Gebrandestraat* (Hasselt).
2. wanneer in aansluiting bij 1 het bijvoeglijk woord dat als eerste lid van de straatnaam fungeert, een van een nederzettingennaam afgeleid bijvoeglijk naamwoord met *-se* suffix is: Vb. *Sassekaai* (Gent), *Eksaardserijweg* (Gent), *Deinsesteenweg* (Gent), *Vinderhoutsedam* (Gent), *Leuvensesteenweg* (Tienen), *Antwerpsestraat* (Mortsel), *Geldenaaksevest* (Leuven), *Steensedijk* (Oostende), *Zammelseweg* (Gent), *Stevoortsekiesel*, *Zoldersekiesel* (Hasselt), *Romeinsekassei*, *Hoeisekassei* (Tongeren).
3. wanneer het op een met *-s(e)* gesuffigeerde nederzettingennaam volgende substantief het woord *plein* is of in historisch verantwoorde gevallen zijn synoniem *plaats* (dit laatste vooral in West- en Oost-Vlaanderen) Vb. *Kaartseplein* (Braschaat), *Neremsplein* (Nerem, gm. Tongeren), *Vlaamsplein* (Oostende) Vgl. in

Nederland: *Leidseplein* (Amsterdam), *Tongerseplein* (Maastricht), *Belgischeplein* (Den Haag), *Oudplein* (Leiden).

§14 B. Op het ogenblik worden nog *los* geschreven:

1. Namen van pleinen met als tweede bestanddeel het woord *-markt*: Vb. *Grote Markt* (passim), *Kleine Markt* (Antwerpen), *Oude Markt* (Leuven). Vgl. in Nederland: *Grote Markt* (Groningen, Zwolle), *Haagse Markt* (Prinsenhage, gm. Breda), *Woenselse Markt* (Woensel, gm. Eindhoven).
2. Namen van straten, wegen of pleinen met als tweede bestanddeel een hydroniem (waternaam): Vb. *Lange Rei* (Brugge), *Groene Rei* (id.), *Kromme Leie* (Gent). Vgl. in Nederland: *Oude Delft* (Delft), *Oude Rijn* (Leiden), *Lopende Diep* (Groningen), *Oude Waal* (Amsterdam). Vgl. *Fransevaart* (Gent): aaneen, want *vaart* is hier een appellatief, geen eigennaam.
3. Namen van straten, wegen of pleinen waarin het substantief de naam is van een *huis* of *gebouw*: Vb. *Oude Beurs*, *Engelse Beurs* (Antwerpen), *Oude Waag* (id.), *Oude Burg* (Brugge), *Bloemse Hoeve* (Aarschot).

§15 C. Enkele categorieën van straatnamen zijn nog in volle evolutie wat het *los* of aaneenschrijven betreft: het gaat nl. om die benamingen van straten of pleinen die oorspronkelijk als (al dan niet kadastraal vastgelegde) terreinnamen, veldnamen of namen van kleine nederzettingen werden gebezigd:

1. het substantief is nog als appellatief (soortnaam) gebruikelijk; nog is *los* schrijven het gebruikelijkst: Vb. *Lange Beemd* (Edegem), *Lange Kant* (Haacht), *Wilde Heide* (id.), *Hoge Akker* (Brasschaat). Hierbij kunnen nog gevallen gerekend worden als: *Romeinse Put* (Edegem), *Hoppandse Tuin* (Mortsel).
2. het substantief bestaat niet meer voort als afzonderlijk woord of is niet meer voor iedereen duidelijk wat de betekenisinhoud betreft. Vb. *Grote Dries* (Edegem), *Korte Dries* (Hofstade), *Korte Biest* (Ekeren), *Korte Bruul*, *Lange Bruul* (Boortmeerbeek), *Hoge Kaart*, *Lage Kaart* (Brasschaat), *Grote Ede* (Brugge), *Hemelse Brede* (Sint-Niklaas), *Grote Moortel* (St.-Martens-Latem).

Straat- en pleinnamen van de beide laatste groepen (1 en 2) worden ook wel *aaneengeschreven* wanneer ze als *composita* (samenstellingen) worden gevoeld en de *klemtoon achteraan* ligt. Vb. *Groenebriel* (Gent, Zelzate), *Krommeboom* (Oostakker).

Vgl. *Oudekamp* (Utrecht), *Nieuwekamp* (ibid.), *Oudeschans* (Amsterdam).

3. het voorafgaande adjectief is van een nederzettingsnaam afgeleid door middel van het suffix *-s(e)*; het substantief is een meestal appellatieve veld- of terreinnaam. Als al dan niet kadastraal gehonoreerde veld-, terrein- of nederzettingsnamen worden ze haast altijd los geschreven, als straatnamen neemt het aaneenschrijven geleidelijk toe. Vb. *Winkelomse Heide* n. *Winkelomseheide* (Geel), *Beerseheide* (Vosselaar), *Gooreindse Leunen* (Geel), *Malosewouwer* (id.).

Hierbij kunnen ook de gevallen worden ondergebracht met onzijdig substantief en naar Zuidnederlands gebruik onverbogen adjectief: Vb. *Retiesheike* (*Reties Heike*: Kasterlee); *Kielsbroek* (*Kiels Broek*: Antwerpen); *Mechels Broek*, *Mechels Veld* (veldn. Mechelen).

OPMERKING: Alle toponiemen die geen straatnamen in de ruime betekenis van het woord zijn (weg- en pleinbenamingen) worden nog haast uitsluitend los geschreven, hoewel ook daar wel eens twijfel voorkomt wanneer het tweede bestanddeel *beek* is of *heide* en minder *bos*. Alleen een officieel voorschrift dat zou decreteren alle aardrijkskundige benamingen behalve de straatnamen los te schrijven kan voorkomen dat uiteindelijk alle geografische benamingen tot en met *Baltische Zee* in één woord zullen worden geschreven.

§16 V. *Straatnamen die bestaan uit een al dan niet verbogen adjectief of een telwoord dat een erop volgend substantief bepaalt als eerste bestanddeel en een appellatieve plaatsaanduiding (als straat, weg, plein, enz.) als eindbestanddeel worden aaneengeschreven. Anders geformuleerd geldt het hier dus (volgens M. GYSSELING, o.c. 113) „composita, waarin het aan straat of een zinverwant woord voorafgaand naamdeel op zichzelf een samenstelling of samenkoppeling is beginnend met een adjectief of een telwoord”.*

M. GYSSELING stelt voor deze namen, naar het voorbeeld van gelijkaardige appellatieven als *Guldensporenslag*, *Oudekierenmarkt*, *Elfsteden-tocht aanéén* te schrijven, behalve wanneer het compositum ongewoon aandoet of onduidelijk is: in dit laatste geval (vgl. *kleine-boerenpartij*, *rijdende-artilleriekazerne*) dienen wij het eerste bestanddeel met de volgende te verbinden door middel van een koppelteken, dat in elk geval

noodzakelijk is wanneer het tweede woord met een klinker begint. Vb. *Rijkeklarenstraat*, *Driesleutelsstraat* (Gent), *Tweekleinwegenstraat*, *Halfmaartstraat* (Leuven), *Kwadeveldenplein* (Antwerpen), *Tiengebodengang* (Borgerhout), *Achturenstraat* (Hoboken, Kessel-Lo, gm. Leuven). — Vb. met koppelteken: *Politieke-Gevangenenlaan*, *Broederlijke-Weversplein* (Gent), *Zwarte-Arendlaan* (Antwerpen), *Kromme-Elleboogstraat* (Mechelen), *Drie-Engelenberg* (Leuven).

OPMERKINGEN:

1. Vanwege de religieuze inhoud het liefst een koppelteken in gevallen als: *Heilig-Bloedstraat*, *Heilig-Hartplein* (Gent).
2. Er is dus een verschil tussen een „*Langebrugstraat*”, d.w.z. een straat die naar een lange brug leidt of herinnert aan een plaats die *Lange Brug* geheten wordt of werd en een „*Lange Brugstraat*”, die van een „*Korte Brugstraat*” wordt onderscheiden. Ander vb.: *Nieuwemolenstraat* (leidt naar de nieuwe molen of de plaats waar die vroeger stond) en *Nieuwe Molenstraat* (in tegenstelling met een andere of oude(re) Molenstraat).
3. Hierbij behoren dus ook memorienamen met als eerste bestanddeel een datum. Vb. *Elfnovemberlaan* of *Elfdenovemberlaan*.
Wanneer echter cijfers worden gebruikt als eerste component, volgt een koppelteken en wordt het erop volgende woord met een hoofdletter geschreven: *11-Novemberlaan*.

§17 VI. *Straatnamen die uit een verbuigbaar adjectief en een samengestelde straat- of plaatsnaam bestaan, worden los van elkaar geschreven* (vgl. M. GYSSELING, o.c. 114-115) *wanneer het verbuigbaar adjectief op het geheel van de samenstelling slaat*. Het inleidende adjectief heeft een differentiërende of verduidelijkende functie en staat veelal in distinctieve oppositie tot een ander, de samengestelde straat- of plaatsnaam die op het adjectief volgt wordt nog duidelijk als eigennaam aangevoeld. Vb. *Korte Kruisstraat*, *Grote Huidevettershoek*, *Klein Raamhof*, (Gent), *Oude Begaardenstraat*, *Nieuwe Begaardenstraat*, *Lange Nieuwstraat*, *Korte Nieuwstraat* (Mechelen), *Groot Hagelkruis*, *Klein Hagelkruis*, *Grote Kraaiwijk*, *Kleine Kraaiwijk*, *Grote Pieter Potstraat*, *Kleine Pieter Potstraat* (Antwerpen), *Oude Hagevelden* (Roosbeek), *Groot Begijnhof*, *Klein Begijnhof* (Leuven).

OPMERKING: Hierbij horen ook gevallen met inleidend lokaliserend adjectief dat met *-se* of *-er* gesuffigeerd is. Vb. *Hasseltse Beverzakstraat*

(ter differentiëring met de *Beverzakstraat* in het aangrenzende Zonhoven) en te Maastricht de *Maastrichter Brugstraat* (ter diff. v.d. *Wijker Brugstraat*, de *Maastrichter Grachtstraat* naast de *Wijker Grachtstraat*; de *Maastrichter Pastoorsstraat* n. de *Wijker Pastoorstraat* en de *Heugemer Pastoorstraat* (Heugem en Wijk behoren tot de gemeente Maastricht).

Ook deze laatste gevallen met suffigering op het onbuigbare *-er* worden dus los geschreven. Dit type is beperkt tot Limburg en Oost-Nederland.

§ 18 VII. *Straatnamen* (meestal vroegere veld- of huisnamen) die met een lidwoord beginnen, gevolgd door een al dan niet door een adjectief voorafgegaan substantief, worden los geschreven. Het substantief en eventueel het adjectief werden met een hoofdletter gerealiseerd. Het voorafgaande lidwoord eveneens, behalve wanneer het verkort wordt door het wegvallen van een of meer lettertekens vooraan. Bij nieuwe naamgeving wordt het gebruik van het lidw. afgeraden. Te vergelijken zijn nederzettingsnamen als *De Pinte*, *Den Haan*, *Den Haag*. Vb. *Het Torentje* (Leuven), *Het Eitje* (Mechelen), *De Aard* (Brasschaat), *De Dries* (id.), *De Vroente* (id.), *De Wilgaard* (id.), *De Biezen* (Merksem), *De Noteschelp*, *De Oude Landen* (Ekeren), *De Locht* (Tongeren).

't *Plein*, 't *Veer*, 't *Vlietje* (Mechelen), 't *Speelhof* (St.-Andries, gm. Brugge).

D'Iert (en *D'Iertstraat*, Genk), *D'Ooie* (en *D'Ooiestraat*, Zepperen, gm. St.-Truiden). Constructies van het laatste type leiden vaak tot vaste voorvoeging en haast onherstelbare vervormingen als *D'Eikhoutstraat*, *D'Ekketstraat*, *Dekketstraat*, *Dekkenstraat* (Zepperen, gm. St.-Truiden). Weglaten van voorgevoegde *D'* wordt dus aanbevolen.

§ 19 VIII. *Straat- en veldnamen met voorzetselaanloop* worden los geschreven. Vb. *Aan de Bocht* (Gent), *Bij St.-Jakobs* (id.), *Tussen 't Pas* (id.), *Achter de Kerk* (Vreren, gm. Tongeren), *Onder de Toren* (Mechelen), *Op de Wan*, *Achter het Vleeshuis*, *Achter de Oude Minderbroeders* (Maastricht), *Achter de Latten*, *Op de Vliet* (Leuven).

§ 20 IX. *Plaatsnamen* (w.o. nederzettingsnamen, huisnamen, buurt-namen, straatnamen met als eerste bestanddeel een met het bepalend lidwoord samengetrokken voorzetsel van het type *Ter-* en *Ten-*, gevolgd door een substantief vormen een groep die moeilijk te beregelen valt.

Het valt op dat los schrijven in de meeste gevallen overheerst (vgl. in de gewone taal „*ter herinnering aan*”, „*ten behoeve van*”, enz.), daarentegen worden heel wat nederzettingen, vooral namen van dorpen, gehuchten of grotere buurten aaneengeschreven en het zal wel heel moeilijk zijn die weer los te laten schrijven in een tijd waarin het aaneenschrijven vorderingen maakt.

We constateren deze feitelijke toestand en adviseren :

1. in principe *los te schrijven* met twee hoofdletters:
straat-, plein-, veld- en huis- en hoevenamen: Vb. *Ter Beke* (Edegem), *Ter Borch* (Brasschaat), *Ten Hoge* (Ekeren), *Ter Doest* (Lissewege, gm. Brugge), *Ten Berg* (Aalst), *Ten Bos* (Erembodegem, gm. St.-Niklaas), *Ter Boelhage* (Leuven), *Ten Wijngaard* (Leuven), *Ten Hove* (St.-Andries-Brugge), *Ter Platen* (Gent), evenals de verlengde straatnamen op *-straat*, *-laan*, *-plein* enz. Vb. *Ter Borchtlaan*, *Ter Elstlaan*, *Ten Bogaardeplein* (Edegem).
2. *aan elkaar te schrijven* in die gevallen waar het aaneenschrijven gebruikelijk geworden is: Vb. *Tervuren*, *Terhagen* (gm. Rumst), *Terbank* (gm. Leuven), *Terlanen* (gm. Overijse), *Terlamen* (gm. Heusden-Zolder), *Tereken* (gm. St.-Niklaas), *Terboekt* (gm. Genk), *Termolen* (gm. Zonhoven), Vgl. *Terneuzen* (Zeeuws-Vlaanderen) en: *Terbekehofdreef* (Wilrijk), *Terlindenstraat* (Aalst), *Termunkdreef* (Leuven).

§21 X. Straatnamen en andere plaatsnamen waarvan de delen gescheiden worden door een voorzetsel of een met een lidwoord samgetrokken voorzetsel (*ter*, *ten*) worden *los van elkaar* geschreven. Het voorzetsel, evenals *ter*, *ten* worden met kleine letter gespeld, de substantieven met hoofdletter. Vb. *Hof van Boechout* (Boechout), *Hof van Tichelen* (Wilrijk), *Hof van Delftlaan* (Ekeren), *Hof ter Neppen* (Leuven), *Hof ter Bekelaan* (Leuven), *Hof ter Eikenlaan* (Leuven), *Hof ter Bekestraat* (Antwerpen), *Park ten Hove* (Gent), *Hof ter Linden* (Mortsel), *Hof ter Doest* (Lissewege, gm. Brugge), *Straatje zonder Eind* (Mechelen), *Hoogste van Brugge*, *Sint-Jan in de Meers* (Brugge).

OMERKINGEN:

1. Misschien kunnen uitzonderlijke gevallen als bv. *Van Leeg tot Zand* (St.-Andries, gm. Brugge, een verbindingsweg tussen de *Legeweg* en de *Zandstraat*) hier nog bij worden gerekend, in weerwil van de voorzetsel-aanloop. Na enig weifelen zien wij er om praktische reden vanaf, in deze groep(X) het gebruik van het koppelteken (naar analogie van gemeentenamen als *Heist-op-den-Berg*) aan te raden (Zie §25).

2. Straatnamen als *Graaf van Egmontstraat* (Mechelen) en *Vrouw van Mechelenstraat* (id.) horen niet bij deze groep: ze zijn te beschouwen als straatnamen met titelaanloop.

§ 22 XI. Straatnamen en nederzettingen (o.a. namen van gehuchten) die enkel bestaan uit een telwoord en een substantief in het meervoud:

A. Deze namen worden aaneengeschreven wanneer het tweede lid een appellatieve plaatsaanduiding is. Vb. *Zeveneken* (Lochristi), *Vijfhuizen* (Aalst), *Twaalfkameren* (Gent), *Vierwegen*, *Vijfwegen* (passim).

B. Deze namen worden los geschreven wanneer het tweede lid geen appellatieve plaatsaanduiding is. Vb. *Vijf Koppen* (Maastricht), *Acht Zaligheden* (Brugge, Maastricht), *Tien Geboden* (Brugge), *Vier Uitersten* (Brugge).

§ 23 XII. Plaatsnamen gevolgd door een onverbuigbaar adjectief of een lokaliserende samenstelling worden *los* geschreven met een koppelteken. Het adjectief geeft meestal een richting aan. Vb. *Heerweg-Noord* (Gent), *Herebaan-Oost* (Houthalen-Helchteren), *Coupure-Rechts*, *Coupure-Links* (Gent), *Gelieren-Neerzij*, *Gelieren-Opzij* (Genk).

„Een dergelijke bureaucratische papieren constructie is eigenlijk strijdig met het levende taalgevoel” (M. GYSSELING, *o.c.*, p. 115) en verdient bijgevolg enkel navolging wanneer in een welbepaald geval alle andere middelen tot differentiëring uitgeput of uitgesloten zijn.

Deze vormen kunnen vergeleken worden met op wegwijzers voorkomende vermeldingen als *Tongeren-Station*, *Tongeren-Centrum*, *Vliermaal-Dorp* (= Centrum v. Vliermaal) die doen denken aan specificeringen op z'n Duits als Berlin-Wilmersdorf en minder correcte maar vrij gebruikelijke koppelingen als *Tongeren-Kermis* en *Kortrijk-Kermis* (voor beter: *Tongerse kermis*, *Kortrijkse kermis*).

Ze moeten echter onderscheiden worden van de recente namen op -dorp (in één woord gespeld!), die na het fusiegebeuren de dorpsstraten van deelgemeenten aanduiden (Vb. *Mendonkdorp*, *Baarledorp*, *Zoerseldorp*).

Afd. 3: Gebruik van het koppelteken.

§ 24 Een *koppelteken* is vereist:

1. na cijfertekenen: Vb. *Leopold II-laan*, *1-Meistraat*, *11-Novemberlaan* (passim), *Albert I-promenade* (Oostende).
2. in namen die met 's (afkorting van *des*) beginnen: Vb. *'s-Meiersstraat* (Leuven); vgl. *'s-Herenelderen*, *'s-Gravenvoeren*.

3. na *Sint-* in namen van naar kristelijke opvatting heilige personen: Vb. *Sint-Annalaan* of *St.-Annalaan* (met punt na de afkorting). Namen met *Sint-* als aanloop en een op de heiligennaam volgend toponiem (meestal een nederzettingsnaam) krijgen een koppelteken vóór en na de naam van de heilige: *St.-Genesius-Rode*, *St.-Agatha-Rode*; vgl. *St.-Martens-Voeren* met *'s-Gravenvoeren*.
4. in sommige al dan niet adellijke familienamen: Vb. *Waldeck-Pyrmontlaan*, *Baillet-Latourlei* (Brasschaat).
5. in sommige samenstellingen van religieuze ingeving: Vb. *Christus-Koninglaan* (Mortsel), *Heilig-Bloedstraat*, *Heilig-Hartplein* (Gent), *Onze-Lieve-Vrouweplein* (passim), *Onze-Lieve-Vrouwe-Ader* (Brugge), *O.L.V.-dreef* (Brugge).
6. in straatnamen gevolgd door een onverbuigbaar adjectief dat de eerste component bepaalt: Vb. *Heerweg-Noord* (Gent), *Herebaan-Oost*, *Herebaan-West* (Houthalen-Helchteren), *Coupure-Rechts*, *Coupure-Links* (Gent).
7. in plaatsnamen gevolgd door een al dan niet samengesteld substantief dat de eerste component bepaalt: Vb. *Gelieren-Neerzij*, *Gelieren-Hoogzij* (Genk), *Kursaal-Oosthelling*, *Kursaal-Westhelling* (Oostende).
Hierbij horen ook de benamingen voor de in de laatste jaren omgedoopte dorpsstraten als bv. *Baarle-Dorp*, *Zoersel-Dorp*, die nu haast altijd aaneen worden geschreven, (*Baarledorp*, *Zoerseldorp*).
8. in straatnamen met een adjectief of telwoord als eerste lid wanneer het compositum ongewoon aandoet of onduidelijk is, soms ook doordat het tweede lid met een klinker begint: Vb. *Politieke-Gevangenenlaan*, *Zwarte-Arendlaan* (Antwerpen).

§25 In deze opsomming is het gebruik van het koppelteken tot een aanvaardbaar minimum teruggebracht; naar het voorbeeld van gemeentenamen als *Heist-op-den-Berg* zouden o.a. ook de straatnamen waarvan de delen gescheiden worden door een voorzetsel als *Hof van Boechout*, *Straatje zonder Eind*, *Sint-Jan in de Meers* door middel van een koppelteken tot een hechtere eenheid gesmeed kunnen worden (zie §16). We hebben ervan afgezien dit item aan deze al lange lijst toe te voegen, daar één of meer koppeltekens in dergelijke gevallen het schriftbeeld belast zou hebben en een te ingewikkelde spelling de gewone gebruiker niet ligt.

Afd. 4: De tussenletters -s- en -n-.

§26 Voor wat de niet uitgesproken tussenletters -s- en -n- in samenstellingen betreft, wordt consequente toepassing aanbevolen van de voorschriften van de Woordenlijst van de Nederlandse Taal, samenge-

steld in opdracht van de Nederlandse en Belgische Regering ('s-Gravenhage, 1954), blz. LVI-LXII. Naar het voorbeeld van dit zgn. „Groene Boekje” spellen we dus o.a.: *Dorpsstraat* (passim), *Minderbroedersstraat* (Tongeren), *Stationsstraat* (passim), *Koninginne-laan* (Brussel), *Eendenlaan* (St.-Genesius-Rode), *Liefdadigheidsstraat* (St.-Joost-ten-Node).

M. GYSSELING wenst een voorbehoud te maken voor de straatnamen door de administratie op artificiële wijze genoemd naar abstracte begrippen (Type: *Liefdadigheidsstraat*, *Verbroederingsstraat*): in deze gevallen spelt hij geen analogische *s* (Vgl. M. GYSSELING, o.c. § 12 p. 115-117).

De andere leden van de subcommissie menen zich echter, zonder zich uit te spreken over de grond van de zaak, te moeten houden bij de in de Woordenlijst van de Nederlandse Taal voorkomende „officiële” beregeling.

§ 27 Voor traditionele straatnamen die met een bekende mannelijke Nederlandse heiligennaam werden gevormd gelden dezelfde regels als voor gewone samenstellingen: ze worden met de oude genitiefs *-s* geschreven. Vb. *Sint-Jakobsmarkt*, *Sint-Jansplein*, *Sint-Pietersvliet* (Antwerpen), *Sint-Jansstraat* (Tongeren), *Sint-Pieterssteenweg* (Etterbeek), *Sint-Goriksstraat* (Brussel), *Sint-Lievenspoort*, *Sint-Kwintensberg*, *Sint-Martensstraat*, *Sint-Michielsstraat* (Gent), *Sint-Amandsstraat* (Strombeek-Bever), *Sint-Adriaansweg* (Boortmeerbeek), *Sint-Elooisweg* (Rijmenam), *Sint-Romboutskerkhof* (Mechelen), Vgl. de *nederzettingsnamen* van het zelfde type: *Sint-Huibrechts-Hern*, *Sint-Lambrechts-Herk*, *Sint-Jansberg* (Mont-Saint-Jean), *Sint-Martens-Voeren*, *Martenslinde*, *Sint-Michiels-Gestel*, *Sint-Pieters-Voeren*, *Sint-Pietersberg* (Maastricht, ook straatn. te Mechelen).

OPMERKINGEN:

1. Na Latijnse namen op *-us*, *-(a)as* en op *-o* staat *geen* genitiefs *-s* Vb. *Sint-Rochusstraat*, *Sint-Pankraasstraat* (Tongeren) en vgl. *Sint-Bavostraat* met *Sint-Baafsplein* (Gent).
2. M. GYSSELING is de mening toegedaan dat er onderscheid dient gemaakt te worden tussen oude traditionele namen, waar de straat doorgaans genoemd is naar een kerk of kapel toegewijd aan die heilige (*Sint-Janskerk* te Gent en daarnaar genoemd de *Sint-Jansstraat*) en recente straatnamen waarin de naam van de heilige een persoonsnaam zonder meer is, die geen genitiefs *-s* krijgt, evenmin als andere persoonsnamen in recente straatnamen.

Afd. 5: Verbuiging van het bijvoeglijk naamwoord.

§ 28 In straatnamen die bestaan uit een *bijvoeglijk naamwoord* gevolgd door een *onzijdig zelfstandig naamwoord* in het enkelvoud gaat het adjectief in het Nederlands uit op *-e*, ook als er geen lidwoord voorafgaat. Deze *-e* komt in de Vlaamse dialecten en in de Zuidnederlandse omgangstaal zelden of nooit voor. Een naar Noordnederlandse normen „correct” voorbeeld is: *Kaartseplein* (Brasschaat).

Vb. uit de Noordnederlandse straatnaamgeving, weergegeven in de plaatselijk gebruikte spelling: *Leidseplein*, *Korte Water*, *Zwarte Pad*, *Zwarte Laantje*, *Kleine Zonneplein*, *Kleine Gartmansplantsoen* (alle uit Amsterdam). Naast 't *Kleine Loopveld* echter een *Nieuw Loopveld* (zonder *-e*, Amsterdam). Andere vb.: *Oude Beeksepad* (Tilburg), *Bochtige Smeleveld*, *Grote Kerkepad*, *Oude Kerkhof* (Eindhoven), te Utrecht echter *Oudkerkhof* en te Maastricht naast *Tongerseplein* en *Kleine Dijkje* afwijkend *Klein Grachtje* en *Lang Grachtje*.

Deze in Vlaanderen ongebruikelijke *-e* doet in straatnamen vaak onwennig aan en leidt soms tot ongewenste associaties, als in bv. *Kiels(e) Broek/Kielsbroek* (Antwerpen) en *Nerems(e) Broek/Neremsbroek* (Nerem, gm. Tongeren).

In zulke gevallen is het aangewezen bij het regionale en lokale gebruik aan te sluiten en de *-e* achterwege te laten.

OPMERKING: Wat het aaneen- of losschrijven betreft, zie Afd. 2.

§ 29 In straatnamen die bestaan uit een *bijvoeglijk naamwoord* gevolgd door een *appellatieve plaatsaanduiding* in het meervoud of het vrouwelijk enkelvoud (als bv. straat, baan, dreef) is in de Zuidnederlandse volkstaal de *-e* uitgang van het adjectief weggevallen na oorspronkelijk stemhebbende consonant: Vb. *Langstraat*, *Hoogstraat*, *Kleinstraat*, *Holstraat* (alle passim).

Door de lokale of regionale schrijftraditie „geconsacreerde” *e*-loze adjectiefvormen mogen in zulke oude namen bewaard blijven; men vermijde evenwel zulke vormen in nieuwe namen zonder dat daar een ernstige reden voor is.

Afd. 6: Suffigering van nederzettingsnamen.

§ 30 In namen van straten, wegen en pleinen die een richting aanduiden worden de *nederzettingsnamen* van een suffix *-se*, in Nederland en Limburg ook vaak met een suffix *-er* voorzien. Bij de keuze tussen *-se* en *-er* late men zich leiden door het lokale gebruik, de traditie of de welluidendheid. Vb. *Leuvenselaan* (Tienen), *Hasseltsestraat* (Herk-de-Stad), *Maastrichtersteenweg* (Hasselt).

§ 31 *Nederzettingsnamen op -st of -sp* krijgen bij voorkeur het suffix *-er* of het stapelsuffix *-erse* (*-er* + *-se*) (Vgl. Nederl. formaties als *oosterse*, *westerse*). In dit geval komen deze suffixen ook buiten Limburg voor. Vb. *Aalstersedreef* (Meldert o. Aalst), *Aalstersesteenweg* (Moorsel o. Aalst), *Lispersteenweg* (Boechout), *Lisperstraat* (Lier), *Dietersedijk* (Wijchmaal o. Peer), *Diesterstraat* (Tessenderlo, Hasselt), *Vorsterweg* (Tessenderlo), *Diestersesteenweg* (Paal o. Beringen). Voor *Diest* komt ook *Diestse* voor (*Diestsestraat*, Leuven).

§ 32 In namen van straten en wegen wordt de nederzettingsnaam enkel gesuffigeerd wanneer hij de richting naar een nabije stad of dorp aangeeft. Richtingsnamen worden natuurlijk niet gesuffigeerd wanneer ze de naam van een buurt of verkaveling bevatten die naar een veldnaam of een ander gelijkaardig toponiem benoemd werd.

§ 33 Nederzettingsnamen die pleinen benoemen kunnen ook gesuffigeerd worden: men kan ze als richtingsnamen beschouwen wanneer ze op een straat of weg uitkomen die een richting aanduidt: het *Leidseplein* te Amsterdam sluit bij de *Leidsestraat* aan en het Tongerseplein te Maastricht verbindt de *Tongersestraat* met de *Tongerseweg*.

Wanneer pleinnamen niet onrechtstreeks mede een richting aanduiden drukken ze een toehorigheid tot de eigen nederzetting uit: *Kaartseplein* (plein van de wijk Hoge en Lage Kaart te Brasschaat; *Widooierplein* (plein van het dorp Widooie o. Tongeren).

§ 34 De suffigeringsregel door middel van *-se* (of *-er*) is niet zonder meer toepasselijk in het gebied ten westen van Schelde en Dender (grosso modo dus West- en Oost-Vlaanderen), waar volgens eeuwenlange traditie richtingsnamen binnen de (middeleeuwse) stadsmuren enkel door juxtapositie gevormd werden: in deze provincies is dus het type *Gentstraat* (juxtapositie van *Gent* en *straat*) verantwoord in namen die op *-straat* uitgaan; in namen die eindigen op *-steenweg*, *-voetweg*, *-heerweg*, *-heerbaan* komt de gesuffigeerde adjectivische vorm (van het type „*Antwerpsesteenweg*”) ook daar uitsluitend voor. Ten oosten van Schelde en Dender is het type „*Gentstraat*” (juxtapositie) enkel te verantwoorden wanneer dit type 1° op de periode van vóór de 19 de eeuw teruggaat en 2° nog in de volksmond leeft.

§ 35 In vele gevallen werd na de fusies de naam van een dorp dat als gemeente in een groter geheel opging aan de vroegere *Dorpsstraat* of een andere belangrijke straat gegeven. Dergelijke „memorienamen” worden, om verwarring met gesuffigeerde richtingsnamen te vermijden beter door juxtapositie gevormd. Vb. *Koninksemstraat* (de vroegere *Dorpsstraat* te

Koninksem o. Tongeren), *Widooiestraat* (een belangrijke straat uit het centrum van Widooie). Een in dit geval fictieve *Widooierstraat* of *Widooierweg* zou enkel in een aanpalende nederzetting mogelijk zijn en in de richting van Widooie leiden.

§ 36 Hetzelfde geldt voor memorienamen die de sympathie voor een andere stad of gemeente willen uitdrukken, bv. de *Luikstraat* te Blankenberge (zonder suffigering van *Luik*).

Soms krijgen nieuwe buurten of verkavelingen verzamelingen van gemeentelijke memorienamen als nieuwe straatnamen toegewezen. Deze mode „floreert” vooral bij onze noorder- en oosterburen. In Nederland worden deze nederzettingsnamen wel eens gesuffigeerd (bv. in de buurt bij het *Belgischeplein* te Den Haag). We menen deze suffigeringen te moeten afwijzen: straatnamen die niet zoals sommige pleinnamen (*Kaartseplein*, Brasschaat) de toehorigheid tot de eigen nederzetting uitdrukken, worden als memorienamen best niet gesuffigeerd om verdere verwarring te vermijden.

§ 37 Het in Limburg en sporadisch ook wel in de Antwerpse Kempen en elders voorkomende suffix *-er* wordt, in tegenstelling met Noord-Nederland (vgl. *Haarlemmer-*, *Arnhemmer*), door een onbeklemtoonde lettergreep voorafgegaan, zodat de aan *-er* voorafgaande *m* niet verdubbeld wordt. Vb. *Stokkemberbaan* (Dilsen), *Rekemerstraat* (Lanaken).

Is de uitgang *-um* dan wordt de *m* verdubbeld: dusdoende is het officiële *Elsummerblok* (Geel) als *Elsummerblok* of als *Elsemerblok* te realiseren.

Na een toponiem op *-l* of *-r* (uitzonderlijk ook op *-n*) wordt soms een welluidendheids *d* ingevoegd: Vl. *Peerderbaan* (Bree), *Molderdijk* (Mol), *Halderbos* (n. *Hallerbos* te Halle).

§ 38 In principe wordt in nederzettingsnamen die op *-e* uitgaan deze *-e* weggelaten wanneer met *-se* of *-er* wordt gesuffigeerd: Vb. *Jetsesteenweg*, *Ninoofsesteenweg* (St.-Jans-Molenbeek) bij (St.-Pieters-) *Jette* en *Ninove*. Zodoende bv. *Brugse* (bij Brugge), *Roeselaarse* (bij Roeselare), *Poperingse* (bij Poperinge), *Oudenaardse* (bij Oudenaarde), *Dendermondse* (bij Dendermonde), *Zelzaatse* (bij Zelzate), *Halse* (bij Halle), *Putse* (bij Putte), *Hernse* (bij Herne), *Kanner* of *Kanse* (bij Kanne).

Twee opeenvolgende onbeklemtoonde *e*'s zijn strijdig met ons taalgevoel in gevallen als: *Hovesesteenweg* (Boechout): correcter is *Hoofsesteenweg* (regl. *Hoofse Hoek*, naam van een gehucht van Hove, pr. Antw.).

Zo ook is *Weeldsestraat* correcter dan *Weeldesestraat* (Weelde o.

Ravels), *Vremdesteenweg* (Bochout) normaal, *Vremdesesteenweg* niet correct.

In enkele speciale gevallen kunnen wel problemen opduiken, zo bv. met de namen op *-rode*. Vb. *Nieuwenrodesesteenweg* (Aarschot). Er zijn twee uitwegen: *Nieuwenroodsesteenweg* of (in aansluiting met de evolutie *rode-rooi(e)* in de volkstaal: *Nieuwenrooisesteenweg*. (Vgl. *Gruitrode n.* Stokrooie en *Rooi* o. Bilzen en Tongeren).

Moeilijkheden kunnen rijzen in namen waarvan het eerste bestanddeel op *-r* uitgaat en het tweede *-le*, *-lee* of *-lo* is: waar *Veurnse* en *Deurnse* (bij Veurne en Deurne) geen uitspraakproblemen opleveren kan er twijfel rijzen of in regelgetrouwe afleidingen als *Baarlse*, *Deurlse*, *Veerlse*, *Gierlse* (bij *Baarle*, *Deurle*, *Veerle*, *Gierle*) de opeenstapeling van consonanten de uitspreekbaarheid niet hindert: toch is het beter te houden aan deze vormen; men kan natuurlijk zoals dubbelvormen van het type *parel/paarl* en *horen/hoorn* ons suggereren deze geschreven vormen als *Barelse*, *Deurlese*, *Verelse*, *Gierelse* uitspreken indien men wil of, zoals in de volksmond, de *r* uitstoten. Wij moeten nochtans schrijfwijzen als *Veelseweg*, *Veelsebaan* (Wolfsdonk-Langdorp o. Aarschot) voor *Veerlseweg*, *Veerlsebaan* niet aanbevelen.

Kasterleese, *Tongerlose* als *-se-* afleidingen bij nederzettingnamen als *Kasterlee*, *Tongerlo* roepen geen problemen op (Vb. *Tongerloseweg*, *Tongerlosebinnenweg* te Geel), maar bij wijze van uitzondering of om verwarring te vermijden is het geoorloofd in de volksmond gebruikelijke vormen als *Tongel* = *Tongerlo*, *Westel* = *Westerlo*, *Kastel* = *Kasterlee*, *Poeiel* = *Poederlee* te laten voortbestaan in gevallen als *Oude Tongelseweg*, *Oude Kastelseweg* (Geel), *Kastelsebaan* (Millegem o. Mol), *Westelsebaan* (Averbode).

Indien de nederzettingnaam na de *e-* apocope op *s* of *z* uitgaat wordt één enkele *s* geschreven: zulke gevallen lijken (doordat er maar één *s* wordt geschreven) ondoorzichtig: suffigering en juxtapositie hebben hier hetzelfde resultaat.

Vb. *Beerse*: *Beers* + *se* > *Beerse* — Vb. *Beersebaan* (Vosselaar). Hetzelfde resultaat in eventuele afleidingen van *Asse*: *As* + *se* > *Asse*, en *Meise*: *Meis* + *se* > *Meise*.

Met *z*: *Deinze*: *Deins* + *se* > *Deinse* — Vb. *Deinsesteenweg* (Gent). In gevallen met *z* in de plaatsnaam wordt *z* dus tot *s*.

Zoals *Waas* > *Wase* ook *Sint-Niklaas* > *Sint-Niklase* en *Heers* > *Heerse*. Vb. *Middelheersestraat* (Heers). Bij Ronse horen de afleidingen *Ronsische* en *Ronsense*.

§ 39 In *afleidingen van nederzettingsnamen die op -en eindigen onderscheiden* we twee groepen:

1. Een groep namen met oude adjectivische afleiding op *-s(e)* of *-er*, waarbij één van deze suffixen aan de *stam* van de nederzettingsnaam wordt gevoegd; de uitgang *-en* van de nederzettingsnaam valt dus weg vóór *-s(e)* of *-er*. Drielettergrepigheid van de nederzettingsnaam is een praktisch criterium dat tot weglaten van de uitgang *-en* vóór het suffix kan aanzetten. Meestal, niet altijd, gaat het om nederzettingsnamen op *elen*, *-eren*, *-aarden*.

Vb. Ekeren: *Ekersesteenweg* (Antwerpen)

Tongeren: *Tongerseweg* (Maastricht), *Tongersesteenweg* (Hoeselt)

Mechelen: *Mechelsestraat* (Leuven), *Mechelsesteenweg* (Lier), *Mechelsebaan* (Duffel)

Hoegaarden: *Hoegaardsestraat* (Boutersem), *Hoegaardsesteenweg* (Opvelp o. Bierbeek)

Antwerpen: *Antwerpsesteenweg* (Brussel).

Vgl. in Nederland: Nijmegen/*Nijmeegs(e)*.

Maar ook andere dan drielettergrepige namen kennen deze „en-apocope”: meestal zijn het namen van oudere of relatief belangrijke nederzettingen; een vaste regel is niet te geven: men sluite aan bij de in de volksmond gebruikelijke vormen of bij historisch verantwoorde vormen.

Vb. Namen: *Naamsestraat* (Leuven, St.-Truiden)

Tienen: *Tiensesteenweg* (Leuven)

Bilzen: *Bilzersteenweg* (Tongeren), *Bilzerlaan* (Veldwezelt o. Lanaken)

Vgl. in Nederland: Leiden/*Leids(e)*, Bergen-op-Zoom/*Bergs(e)*.

Ook in namen op *-aken* en *-ingen* valt *-en* vóór *-se* of *-er* weg:

Bv. Beringen: *Beringersteenweg*, *Beringerheide* (Heusden-Zolder), *Beringsesteenweg* (Heppen o. Leopoldsburg)

Vlijtingen: *Vlijtingerstraat* (Grote-Spouwen o. Bilzen)

Geldenaken: *Geldenaaksevest* (Leuven)

Vgl. ook in Nederland: Vlaardingen/*Vlaardings(e)*, Scheveningen/*Schevenings(e)*, Groningen/*Groninger*.

In namen op *-hoven* (ev. *-koven*, **-inghoven*) valt *-er* vóór *-se* of *-er* weg in sommige Limburgse namen: Vb. *Oude Ophoverbaan* (Maaseik).

Bij namen op *-hoven* is *-en-* „wegval” echter niet overal (meer) gebruikelijk. Behoud van *-en* met eufonische inlassing van *d* en dialectische evolutie *d > t* in: Vb. *Voorshoventerweg* (Neeroeteren, o.

Maaseik). — In Nederland: *Roeventer Peel* (top. bij Roeven o. Weert, Nl. Limb.). Bij *Eindhoven* echter *Eindhovense*.

In Haspengouw en Zuid-Brabant komt ook juxtapositie voor: *Egenhovenweg* (Leuven), *Mettekovenstraat* (Groot-Gelmen o. St.-Truiden). Het is moeilijk om in dit laatste geval uit te maken of juxtapositie hier traditie is of onder Franse invloed ontstaan: mogelijk was *-er* hier het gebruikelijke suffix en werd *r* hier in de volksmond uitgestoten. In al deze gevallen op *-hoven* (en *-koven*) volgen wij best het lokale gebruik.

2. Een andere groep van namen met oude adjectivische afleiding op *-se* (of ev. op *-er*) behoudt de *-en-* uitgang van de nederzettingsnaam vóór het afleidingssuffix.

Vb. Leuven: *Leuvensestraat* (Aarschot)

Landen: *Landenseweg* (Halle-Booienhoven en Halmaal, grens Zoutleeuw en St.-Truiden)

Drongen: *Drongensesteenweg* (Gent)

Laken: *Lakensestraat* (Brussel)

Halen: *Halensestraat* (Zelem o. Halen), voor dit laatste vb. vgl echter te Ha(e)len (Nl. Limb. bij Roermond) het top. *Ha(e)ler Heide*.

De als vb. opgegeven plaatsen hebben hun adjectivische afleiding altijd met behoud van de volledige nederzettingsnaam en toevoeging van *-se* (event. *-er*) gevormd. In talrijke, meestal minder belangrijke, plaatsen met namen op *-en* zijn traditionele adjectivische *-se* of *-er*-afleidingen niet (meer) gebruikelijk: in pers en administratie zijn wij in de laatste tijd getuige van een vermenigvuldiging van *-se*-afleidingen zonder *-en* wegval ten nadele van afleidingen met *-se* (maar vooral met *-er*) bij de stam van de nederzettingsnaam (groep 1): deze mode dient met de nodige omzichtigheid te gemoet getreden te worden.

Vb. *Hobokensevest* (Antwerpen), oudere adj. afl. *Hobookse-*, *Hoboker-*, *St.-Truidensesteenweg* (Tienen), in de volksmond *Sint-Truisesteenweg* (bij *St.-Truien*!), in Limburg *St.-Truidersteenweg* (Hasselt, Tongeren, Borgloon, Herk-de-Stad), *Truierstraat* (Heers). De vorm *St.-Truidense* is dus een stroef- deftige nieuwkomer, die een ouder en volks *St.-Truider*, *Truier* met succes beconcurrereert (en verdringt).

Afd. 7: Gewestelijke taalvormen en Nederlands taaleigen.

§40 Voor de woordkeus richten wij ons voor nieuw in te voeren benamingen naar het algemeen Nederlands gebruik. Dit geldt in de eerste plaats voor de appellatieve plaatsaanduidingen, dit zijn de woorden

die als tweede lid van de samenstelling de verschillende soorten of typen van verkeerswegen en -ruimten onderscheiden.

In nieuwe benamingen zal men dus woorden vermijden die gewestelijk of verouderd klinken. In aloude en ingeburgerde straatnamen kan natuurlijk het veel voorkomende *baan* (:weg) behouden blijven, in nieuwe namen krijgt „weg” de voorkeur. Dit geldt ook voor het vooral Vlaamse en Brabantse *lei* (:laan) en *vest* (:singel), het in het Brugse en Antwerpse veel voorkomende *rei* of *rui* (:gracht), het Limburgse *graaf* (:gracht) en het vooral in West- en Oost-Vlaanderen gebruikelijke *plaats* (:dorpsplein).

Ook eeuwenoude woorden als het Gentse *tragel* (:trekpad) en de in oude plaatsnamen voorkomende regionale woordtypes als Brabants *wouwer* en Limburgs *wijer* (:vijver) hoeven niet verwijderd te worden. Een plaatselijk woord of een regionaal woordtype voor iets typisch plaatselijks (als bv. gebruiken, gebouwen, voortbrengselen) is natuurlijk in alle gevallen bruikbaar.

Afwijkingen van de gebruikelijke Nederlandse vorm van de woorden, die zich in bepaalde overgeleverde benamingen vastgezet hebben en duidelijk, ook door de ingezetenen, als verouderd of gewestelijk gevoeld worden, *mogen* behouden blijven. Vb. *Torfbrug* (:Turfbrug), *Borzestraat* (:Beursstraat). Vgl. J. LEENEN, *o.c.*, pp. 47-48).

Hetzelfde geldt voor gevallen als Limburgs *hamd*, mv. *bemde(n)* (:beemd); de vorm *bemd* (enkelv.) is trouwens ook Brabants (vgl. *Glabbeek-Zuurbemde*) of de vervanging van vormen uit de oudere Limburgse schrijftaal als *-ald*, *-olt* (:oud, -out), zoals in *Aldestraat* (Hasselt), te vergelijken met *Aldeneik*, *Waltwilder*, *Alt-Hoeselt*, *Holt*, *Holtissen*: men vermijde in elk geval nieuwe straatnamen met dergelijke afwijkende klankrealisaties te vormen. Ook het verouderde of gewestelijke diminutiefsuffix *-ken*, als bv. in *Moleken* dient niet altijd en overal gewijzigd in *-tje* (*Molentje*).

Andere van de norm afwijkende vormen als *leeg* (:laag), *meulen* (:molen), *peerd* (:paard), *drij* (:drie), *platse* (:plaats), *kewit*, *kiewit* (:kievit) vermijden wij in nieuwe straatbenamingen en wij verbeteren ze, indien mogelijk, in bestaande benamingen. Voor van het Nederlands afwijkende gewestelijke woorden of woordtypes kan meer begrip opgebracht worden dan voor lokale of regionale klankrealisaties: in twijfelgevallen richten wij ons naar de standaardtaal of raadplegen we taalkundig bevoegde personen of instanties.

§41 Niet enkel van de kant van de streektafen rizen er problemen met betrekking tot de vorm en de zuiverheid van de taal. Er komen ook hier en daar nog straatbenamingen voor die strijdig zijn met het taaleigen. Als vb. van naar Frans model letterlijk vertaalde straatnamen kan worden vewezen naar benamingen van het type *Steenweg op Rozenaken* (Ronse), *Steenweg op Elzele* (Ronse), *Steenweg naar Edingen* (Halle), *Steenweg naar Nijvel* (Halle), *Dreef van Eigenbrakel* (Halle), *Weg naar As* (Genk).

Dergelijke straatnamen moeten geweerd worden en waar ze voorkomen, gewijzigd in bv. *Rozenaaksesteenweg*, *Elzeelsesteenweg*, *Edingsesteenweg*, *Nijvelsesteenweg*, *Eigenbrakelsedreef*, *Assersteenweg*. De verbinding „appellativische plaatsaanduiding gevolgd door een voorzetsel en een nederzettingsnaam” is als onnederlands af te wijzen en te vervangen door een van de nederzettingsnaam afgeleid gesuffigeerd adjectief op *-se* (event. op *-er*), gevolgd door de appellativische plaatsaanduiding.

§42 Als onnederlands is ook af te wijzen de overdaad aan straatnamen die abstracte begrippen weergeven van het type *Menslievendheidsstraat*, *Oprechtheidsstraat*, *Opvoedingsstraat*, *Onderrichtstraat* (allemaal uit Brussel). Dergelijke namen klinken raar en gezocht en vele daarvan zijn van Franstalige inspiratie.

§43 Wij vermelden nog een van het Algemeen Nederlands afwijkend gebruik, dat erin bestaat vóór de naam van een vrouwelijke heilige *Sinte* te gebruiken in pl. v. *Sint*. Deze vooral in West-Vlaanderen voorkomende traditie die aansluit bij het Franse onderscheid tussen *Saint* en *Sainte*, is fout en moet in nieuwe straatnamen geweerd worden. Vb. *Sinte-Christianastraat*, *Sinte-Claradreef* naast (correct), *Sint-Annarei*, *Sint-Annaplein* (vb. uit Brugge).

§44 Nederlandse benamingen van plaatsen buiten ons taalgebied dienen in straatnamen behouden te worden. Straatnamen zijn geen wegwijzers. Sommige vereenvoudigende beschikkingen betreffende de bewegwijzering mogen geen aanleiding zijn om traditioneel-Nederlandse nederzettingsnamen uit de straatnamen te weren. Het is ondenkbaar van een *Luikerstraat* een *Liège(r)straat* te maken, van een *Geldenaaksebaan* een *Jodoigne(r)baan* of van een *Borgwormseweg* een *Waremm(e)rweg*, omdat sedert een hondertal jaren in deze of gene streek onder vreemde invloed niet meer *Borgworm* maar *Waremm(e)* gezegd wordt in het lokale dialect.